

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Par Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāns Latvija

Finanšu ministrija paziņo, ka ar Ministru kabineta 2021.gada 28.aprīļa rīkojumu Nr.292 “Par Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu” ir apstiprināts politikas plānošanas dokuments “Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāns Latvija”¹ (turpmāk – Plāns).

IEVADS

Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – MK noteikumi Nr.157) VII. Sadaļā “Sabiedrības informēšana pēc plānošanas dokumenta pieņemšanas” noteikto: “Izstrādātājs, sagatavojot plānošanas dokumentu, pirms tā pieņemšanas ņem vērā vides pārskatu, sniegtos atzinumus, kā arī sabiedriskās apspriešanas rezultātus un 14 dienu laikā pēc plānošanas dokumenta pieņemšanas sagatavo un ievieto savā mājas lapā internetā informatīvu ziņojumu par pieņemto plānošanas dokumentu.” Ziņojumā īsi izklāsta:

- Kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi.
- Kā ņemts vērā vides pārskats, izteiktie atzinumi, sabiedriskās apspriešanas rezultāti.
- Pamatojumu, kāpēc no visiem iespējamiem risinājuma variantiem izraudzīts pieņemtais variants.
- Ziņas par pasākumiem plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa veikšanai, norādot monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņus.

Tāpat MK noteikumi Nr.157 nosaka, ka Izstrādātājs pēc informatīvā ziņojuma sagatavošanas ievieto savā mājas lapā internetā, publicē laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un nodod birojam elektroniskā veidā ievietošanai biroja mājas lapā internetā paziņojumu par valsts plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Plāns ir valsts vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kas izstrādāts, pamatojoties uz:

1. Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) 2021/241 (2021.gada 12.februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu².
2. “Stratēģiju Latvijai COVID-19 krīzes radīto seku mazināšanai”³ (2020.gada 26.maijs).
3. Ministru Kabineta 2020.gada 18.augusta sēdes (prot. Nr.49, 39.§) protokollēmuma⁴ 4.punktu.
4. Eiropas Komisijas sniegtajām vadlīnijām un ieteikumiem par plānošanas dokumenta projekta izstrādes nosacījumiem⁵.

Šis Informatīvais ziņojums par Plānu ir sagatavots par 2021.gada 28.aprīlī Ministru kabinetā apstiprināto politikas plānošanas dokumenta redakciju. Tādējādi Informatīvais ziņojums ir izstrādāts par to plānošanas dokumenta redakciju, kura normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir apstiprināta un stājusies spēkā.

¹ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/322858-par-latvijas-atveselosanas-un-noturibas-mehanismu-planu>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2021:057:FULL&from=EN>

³ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40487682&mode=mk&date=2020-05-26>

⁴ <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2020-08-18>

⁵ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en#documents

Par politikas plānošanas dokumenta stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējumā sagatavoto Vides pārskatu 2021.gada 22.jūlijā Vides pārraudzības valsts birojs ir sniedzis atzinumu Nr.4-03/3 “Par Eiropas Savienības atveseļošanas un noturības mehānisma plāna Latvija Vides pārskatu”⁶.

Paziņojums laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” par pieņemto plānošanas dokumentu (OP 2021/194.DA2)⁷ ir publicēts 2021.gada 7.oktobrī.

VIDES APSVĒRUMU INTEGRĒŠANA PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ

Plāns ir nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas ir sagatavots balstoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) 2021/241 (2021.gada 12.februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu un “Stratēģiju Latvijai COVID-19 krīzes radīto seku mazināšanai”, kas nosaka tā stratēģisku ietvaru ar kompleksu pasākumu kopumu, lai pārvarētu COVID-19 un tā ietekmes ierobežošanas pasākumu izraisīto ekonomikas krīzi, fokusējoties ne tikai uz tautsaimniecības stabilizāciju, bet arī tautsaimniecības pārorientāciju un uz krīzes radīto izaugsmes iespēju izmantošanu.

Kā galvenie rīcības virzieni Latvijas valdības stratēģijā ir noteikti cilvēkkapitāls, inovācija, biznesa vide un eksportspēja, finanšu pieejamība un infrastruktūra. Plāns sniegs tiešu ieguldījumu visu minēto stratēģijas mērķu sasniegšanā, nodrošinot investīciju atbalstu un ieviešot būtiskas strukturālās reformas, lai sakārtotu politikas ietvaru konkrētās jomās.

Visas plānā iekļautās reformas un ieguldījumi ir mērķēti, lai mazinātu pastāvošās sociālās, ekonomiskās un teritoriālās atšķirības. Šajā kontekstā Latvija ir uzsākusi īstenot vērīgas reformas vēl pirms plāna izstrādes izveides, tai skaitā administratīvi teritoriālā reforma, izmaiņas nodokļu un pabalstu sistēmās ar mērķi mazināt nabadzības risku un uzlabot sociālo un veselības pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem. Vienlaikus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu iedzīvotāju labklājības paaugstināšanu, nepieciešams panākt būtisku progresu Latvijas tautsaimniecības produktivitātē ar mērķi uzlabot dažādu pakalpojumu efektivitāti, mazinot izdevumus par enerģiju, veicot ieguldījumus pētniecībā, inovācijās un prasmēs, kā arī uzlabojot tiesisko vidi ekonomiskās darbības veikšanai.

Vienlaikus, izstrādājot plānu un izdarot izvēles par konkrētiem ieguldījumiem, ir ņemtas vērā nozaru attīstības stratēģijas, Eiropas Savienības (turpmāk – ES) kopējās prioritātes, Latvijas uzņemtās starptautiskās saistības, kā arī citi ilgtermiņa izaicinājumi, kuri ir kavējuši sasniegt augstāku sociālo un ekonomisko konvergenci.

Plānā ir identificēti šādi izaicinājumi:

1. Liels siltumnīcefekta gāzu (turpmāk – SEG) emisiju līmenis un mazs atjaunojamo energoresursu (turpmāk – AER) īpatsvars transporta sektorā, kā arī zema tautsaimniecības energoefektivitāte.
2. Zema uzņēmumu digitalizācijas pakāpe un digitālo prasmju līmenis pret ES vidējo.
3. Nepārejoši augsts nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars un salīdzinoši augsta ienākumu nevienlīdzība.
4. Ievērojamas sociālekonomiskās atšķirības un liela ekonomiskās attīstības līmeņa atšķirības starp Rīgu un pārējiem Latvijas reģioniem.
5. Ierobežota veselības pakalpojumu pieejamība un nepietiekams finansējums veselības aprūpes sistēmā.
6. Produktivitāte, kas ir tikai 50% pret ES vidējo, zemi ieguldījumi pētniecībā un attīstībā.
7. Augsts ēnu ekonomikas īpatsvars un zema kapacitāte nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanā.
8. Nepietiekama publiskās pārvaldes iestāžu kapacitāte ātru un veiksmīgu reformu ieviešanā, nepietiekamas zināšanas publiskā iepirkuma un valsts atbalsta

⁶ Pieejams: <https://www.vpvb.gov.lv/lv/media/3452/download>

⁷ Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2021/194.DA2>

noteikumu piemērošanā, vēl aizvien liels administratīvais slogs un zems sabiedrības uzticības līmenis valsts pārvaldei.

Iepriekš minēto izaicinājumu risināšanai, Latvija plāna īstenošanai ir izvēlējusies 6 komponentes:

1. Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja (37% no kopējā pieejamā finansējuma).
2. Digitālā transformācija (20% no kopējā pieejamā finansējuma).
3. Nevienlīdzības mazināšana (20% no kopējā pieejamā finansējuma).
4. Veselība (10% no kopējā pieejamā finansējuma).
5. Ekonomikas transformācija un produktivitātes reforma (11% no kopējā pieejamā finansējuma).
6. Likuma vara (2% no kopējā pieejamā finansējuma).

Klimata pārmaiņu un vides ilgtspējas komponentes ietvaros paredzēts īstenot ieguldījumus šādās jomās:

1. Emisiju samazināšana transporta sektorā, ietverot Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšanas pasākumus.
2. Energoefektivitātes uzlabošana, t.sk. daudzdzīvokļu mājās, valsts un vēsturiskās ēkās, uzņēmējdarbībā, pašvaldību ēkās, kā arī elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu modernizācijā.
3. Pielāgošanās klimata pārmaiņām, ietverot katastrofu pārvaldības sistēmas adaptāciju klimata pārmaiņām, kā arī glābšanas un ātrās reaģēšanas dienestu koordinācijas stiprināšanu.

Digitālās transformācijas komponentes ietvaros paredzētas investīcijas šādās jomās:

1. Valsts pārvaldes digitālā transformācija, ietverot pakalpojumu digitalizāciju un valsts informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk – IKT) resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanu, kā arī tautsaimniecības datu un digitālo pakalpojumu ekonomikas attīstīšanu.
2. Uzņēmumu digitalizācija un inovācijas, t.sk. jaunu produktu un pakalpojumu ieviešana.
3. Digitālās prasmes, t.sk. sabiedrības, valsts pārvaldes un uzņēmumu digitālās prasmes, un digitālās plaisas novēršana.
4. Digitālās infrastruktūras transformācija, ietverot 5G infrastruktūras izbūvi *Via Baltica* koridorā, kā arī platjoslas pieslēgumi “pēdējās jūdzes” infrastruktūras attīstībā.

Nevienlīdzības mazināšanas komponentes ietvaros paredzēts īstenot šādas investīcijas:

1. Reģionālā politika, ietverot pasākumus administratīvi teritoriālās reformas stiprināšanai, t.sk. valsts reģionālo un vietējo autoceļu tīkla sakārtošanu, pašvaldību kapacitātes stiprināšanu, investīcijas uzņēmējdarbības veicināšanai industriālajos parkos, mājokļu pieejamības uzlabošanu (īres mājokļi) un izglītības iestāžu infrastruktūras pilnveidi.
2. Sociālo un nodarbinātības pakalpojumu pieejamības veicināšanas pasākumus, investīcijas pieejamības veicināšanas pasākumiem cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošana, sociālās apdrošināšanas sistēmas prognozēšanas rīka izstrādei, kā arī nodarbinātības veicināšanas pasākumu īstenošanai.

Veselības komponentē paredzēts īstenot šādas reformas un investīcijas:

1. Uz cilvēku centrētas, visaptverošas, integrētas veselības aprūpes sistēmas ilgtspējai un noturībai.

2. Cilvēkresursu nodrošinājumam un prasmju pilnveidei.
3. Veselības aprūpes ilgtspējai, pārvaldības stiprināšanai, efektīvai veselības aprūpes resursu izlietošanai.

Ekonomikas transformācijas un produktivitātes komponentē paredzēts īstenot šādas investīcijas:

1. Produktivitātes paaugstināšana caur investīciju apjoma palielināšanu pētniecībai un attīstībai, ietverot inovāciju pārvaldības sistēmas stiprināšanu.
2. Augstskolu pārvaldības modeļa maiņas nodrošināšana, īstenojot augstskolu pārvaldības sistēmas reformu, kā arī investējot pētniecības un attīstības sistēmas konsolidācijā. Plānots papildu finansējums Latvijas uzņēmumu iesaistei ES līmeņa industriālajās aliansēs un līdzfinansējums dalībai starptautiskos pētniecības un attīstības projektos.

Likuma varas komponentes ietvaros ir paredzētas investīcijas šādās jomās:

1. Ēnu ekonomikas mazināšana godīgas uzņēmējdarbības veicināšanai, paredzot investīcijas jau iesākto, uz analītiskās kapacitātes stiprināšanu un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu vērsto reformu pabeigšanai.
2. Ekonomisko noziegumu izmeklēšana, tiesvedības procesu modernizācija un preventīvo darbību īstenošana, ietverot cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanas pasākumus, nelikumīgi iegūtu līdzekļu identificēšanas inovāciju centra izveidi.
3. Vienotas sistēmas izveidi sabiedriskā labuma organizāciju finanšu caurskatāmībai.
4. Vieda, laba un inovatīva pārvaldība, ietverot publiskās pārvaldes nodarbināto, amatpersonu un politiķu kapacitātes pilnveidi, kā arī publiskās pārvaldes reformu veicināšanu un profesionalizāciju. Plānots finansējuma palielinājums ēnu ekonomikas mazināšanai paredzot investīcijas analītiskās kapacitātes stiprināšanai.

VIDES PĀRSKATA, INSTITŪCIJU ATZINUMU UN SABIEDRISKĀS APSPIEŠANAS REZULTĀTU ŅEMŠANA VĒRĀ PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IZSTRĀDĒ

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir veikts paralēli plānošanas dokumenta izstrādei. Vides pārskata sagatavošanas procesā iegūtā, apkopotā un izanalizētā informācija par esošo vides stāvokli, iespējamo ietekmi uz vides aspektiem un vides aizsardzības mērķiem ir ņemts vērā plānošanas dokumentā ietverto mērķu un pasākumu izstrādē un to īstenošanas ietekmes uz vidi novērtējumā.

Plāna un Vides pārskata izstrādē sabiedrības, sabiedrisko organizāciju un institūciju līdzdalība ir nodrošināta atbilstoši Latvijas normatīvo aktu prasībām. Institūciju un sabiedrības līdzdalība ir nodrošināta vairākos posmos:

1. Konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju, Vides valsts dienestu un Dabas aizsardzības pārvaldi par Vides pārskatā ietveramās informācijas saturu un detalizācijas pakāpi.
2. Plāna Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas process, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanāksmes par Vides pārskata projektu organizēšana.
3. Sabiedrības pārstāvju un interešu grupu, kā arī vides institūciju priekšlikumu iekļaušana Vides pārskata projektā, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus par Vides pārskata projektu.
4. Vides pārraudzības valsts biroja ieteikumu iestrāde Vides pārskata galīgajā redakcijā.

Konsultācijas ar vides aizsardzības institūcijām ir uzsāktas 2021.gada februārī un martā, kad saņemtas vēstules no Vides pārraudzības valsts biroja, Vides valsts dienesta un Dabas

aizsardzības pārvaldes, iekļaujot informāciju par Vides pārskatā ietveramās informācijas saturu un detalizācijas pakāpi.

Paziņojums laikrakstā "Latvijas Vēstnesis"⁸ (OP 2021/41.DA2) par Plāna stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata nodošanu sabiedriskajai apspriešanai publicēts 2021.gada 1.martā. Plāna stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana norisinājās no 2021.gada 1.marta līdz 2021.gada 31.martam.

Plānošanas dokuments, Vides pārskats un tā kopsavilkums bija pieejams Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē (www.fm.gov.lv un www.esfondi.lv).

Saskaņā ar "Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma" 20.pantu Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika neklātienēs formā (attālināti) laika posmā no 2021.gada 22.marta līdz 2021.gada 28.martam (videoprezentācija bija pieejama tīmekļa vietnēs www.fm.gov.lv, www.esfondi.lv, sākot ar 22.martu). Tās laikā ieinteresētās puses varēja sūtīt jautājumus uz Finanšu ministrijas e-pasta adresi: pasts@fm.gov.lv Tiešsaistes videokonference notika 2021.gada 26.martā plkst. 10.00.

Rakstiskus priekšlikumus/atsauksmes ar norādi "Priekšlikumi Vides pārskatam par Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu" varēja nosūtīt līdz 2021.gada 31.martam pa pastu Finanšu ministrijai vai arī elektroniski uz e-pasta adresi: pasts@fm.gov.lv.

Vides pārskata projekts atsauksmju sniegšanai tika nosūtīts Vides pārraudzības valsts biroja 2021.gada 10.februāra vēstulē Nr.4-01/188 norādītajām institūcijām un organizācijām (pavisam 7).

Par vides pārskatu ir saņemti atzinumi no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Labklājības ministrijas, Dabas aizsardzības pārvaldes, Liepājas pilsētas pašvaldības administrācijas un Vides konsultatīvā padomes. Apkopojums par saņemtajiem priekšlikumiem, komentāriem un informācija par to ņemšanu vērā vai noraidīšanu ir sniegts Vides pārskata 4.pielikumā.

Vides pārskatā ir iekļauti tā sabiedriskās apspriešanas rezultāti.

Vides pārskata secinājumi par iespējamajām plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmēm uz vidi izmantoti visā plānošanas procesā.

Vides pārskata pilnveidotajā versijā ir iestrādāti Vides pārraudzības valsts biroja 2021.gada 25.februāra atzinumā 4-03/3"Par Eiropas Savienības atveseļošanas un noturības mehānisma plāna Latvija Vides pārskatu"⁹ 1.7.3., 1.7.4., 2.4.2. ar apakšpunktiem, 3.5., 3.6., 4.3. un 7.punktā norādītais.

PIEŅEMTĀ PLĀNOŠANAS DOKUMENTA PAMATOJUMS

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulā (ES) 2021/241 (2021.gada 12.februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu regulā noteikto katram atbalstāmajam pasākumam – reformai un ieguldījumam – nepieciešams veikt novērtējumu atbilstoši "nenodarīt būtisku kaitējumu"¹⁰ principiem.

ES tiesību akti¹¹ nosaka, ka sešiem definētajiem vides mērķiem būtisks kaitējums var tikt uzskatīts gadījumos, kad darbība nodara būtisku kaitējumu šādiem vides aspektiem:

1. Klimata pārmaiņu samazināšanai.
2. Pielāgošanai klimata pārmaiņām.
3. Ūdens un jūras resursu ilgtspējīgai izmantošanai un aizsardzībai.
4. Aprites ekonomikai.
5. Piesārņojuma novēršanai un kontrolei.
6. Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzībai un atjaunošanai.

⁸ Pieejams <https://www.vestnesis.lv/op/2021/41.DA2?search=on>

⁹ Pieejams <https://www.vpvb.gov.lv/lv/media/3452/download>

¹⁰ Angļu valodā – do not significantly harm

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>

Plāna 1.pielikumā¹² ir pievienots visu reformu un investīciju novērtējums attiecībā uz visiem “nenodarīt būtisku kaitējumu” principiem – (1) Klimata pārmaiņu mazināšana; (2) Pielāgošanas klimata pārmaiņām; (3) Ūdens un jūras resursu ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība; (4) Aprites ekonomika, tostarp atkritumu rašanās novēršana un pārstrāde; (5) Piesārņojuma novēršana un to kontrole gaisā, ūdenī vai zemē; (6) Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana atbilstoši Eiropas Komisijas tehniskajām vadlīnijām¹³.

Plānošanas dokumenta sagatavošanas laikā ir veikts tā stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, lai savlaicīgi izvērtētu sagaidāmo ietekmi uz vidi saistībā ar Plāna īstenošanu. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti ir apkopoti Vides pārskatā, kurā novērtēts esošais vides stāvoklis Latvijā, ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistītas vides problēmas un būtiskās ietekmes uz vidi, lai piedāvātu risinājumus būtisko ietekmju novēršanai un samazināšanai, alternatīvu novērtējums. Vides pārskata izstrādē ir ņemti vērā valsts vides institūciju: Vides pārraudzības valsts biroja, Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts vides dienesta ieteikumi attiecībā uz Vides pārskata detalizācijas pakāpi un saturu.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Plānam parāda, ka:

1. Plāns kopumā atbilst ES un nacionālajiem vides politikas plānošanas dokumentiem un starptautiskajām konvencijām.
2. Plānā noteiktie rīcības virzieni un pasākumi nav pretrunā ilgtspējīgas attīstības mērķiem, principiem un nacionālajai vides politikai, kā arī veicina Latvijas starptautisko saistību izpildi vides jomā.
3. Atbilstošajiem Plānā īstenojamajiem projektam jāveic visas normatīvajos aktos noteiktās ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras.

Plāna īstenošanā kopumā ir sagaidāma pozitīva, tieša ilgtermiņa ietekme uz šādiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem:

1. Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība);
2. Virszemes ūdeņu kvalitāte;
3. Gaisa kvalitāte;
4. Bioloģiskā daudzveidība;
5. Kultūras mantojuma saglabāšana un aizsardzība;
6. Cilvēku veselība, drošība;
7. Resursu izmantošana.

1.komponentes “Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja” plānotie ieguldījumi transporta sektora zaļināšanā, energoefektivitātes uzlabošanā un klimata noturības veicināšanā sniegs tiešu pienesumu ES Zaļā kursa stratēģiju un attiecīgo nacionālo politikas plānošanas dokumentu mērķu sasniegšanā. Sagaidāms, ka plānā iekļauto investīciju projektu īstenošana tiešā veidā nodrošinās SEG emisiju samazināšanu un gaisa kvalitātes uzlabošanu. Investīcijas transportā, energoefektivitātes uzlabošanā, publiskās infrastruktūras renovācijā un būvniecībā u.c. pasākumi veicinās primārās enerģijas patēriņa un enerģijas galapatēriņa apjomus, fosilās enerģijas izmantošanas samazinājumu, aizvietošanu ar AER, enerģētiskās drošības un atkarības samazināšanas mērķu izpildi, SEG emisiju un piesārņojošo vielu (slāpekļa un sēra oksīdu, ozona, amonjaka, cieta daļiņu) samazināšanu. Aprēķināts, ka plānā īstenotie pasākumi nodrošinās – 36 241 t CO₂ ekv. samazinājumu gadā, kā arī primārās enerģijas patēriņa samazinājumu 49 814 MWh/gadā.

Īstenojot digitālās pārvaldības reformu, tiks būtiski uzlabota resursu efektīva izmantošana, atsakoties no ievērojama apjoma līdz šim izmantotas fizisku dokumentu aprites. Pārveidojot līdz šim manuāli veicamos procesus, uzskaites un pakalpojumu veikšanu digitālā

¹² https://www.esfondi.lv/upload/anm/02_anm_plana_pielikums_nr.1_dns_18052021.pdf

¹³ https://ec.europa.eu/info/files/commission-notice-technical-guidance-application-do-no-significant-harm_en

formā, tiks radīts pamats turpmākiem ilgstošiem pārvaldības digitalizācijas procesiem un ļaus pēc būtības īstenot kvalitatīvi jaunus mērķus turpmākai attīstībai. Digitālās komponentes ietvaros paredzētā publisko pakalpojumu digitalizācija palīdzēs samazināt iedzīvotāju transporta līdzekļu izmantošanu, lai vērstos pie valsts pārvaldes iestādēm klātienē, tādējādi veicinot SEG emisiju samazināšanu un uzlabojot gaisa kvalitāti. Samazinoties papīra kā informācijas nesēja izmantošanai, tiks samazināts nepieciešamais resurss – koks, kas nepieciešams papīra ražošanai, tādējādi veicinot CO₂ piesaisti.

Investīciju 3.1.1.1.i “Valsts reģionālo un vietējo autoceļu tīkla uzlabošana, jauno novadu administratīvo centru un tajos sniegto pakalpojumu un darba vietu pieejamībai un drošai sasniedzamībai” ietvaros netiek plānota jaunu ceļu izbūve, bet gan jau eksistējošu valsts reģionālo un vietējo autoceļu (indikatīvi 210 km) stāvokļa kvalitātes uzlabošana, kuru atjaunošanas rezultātā nav plānots palielināt SEG emisijas, jo nav plānots transporta plūsmas un intensitātes pieaugums, bet tieši otrādi – samazināsies ceļā pavadītais laiks un tādējādi arī radītais vides piesārņojums. Autoceļu būvniecības procesa ietvaros autoceļu sarkanajās līnijās tiek plānots atbalstīt teritorijas labiekārtošanas darbus, piemēram, koku stādīšanu, apzaļumošanu Savukārt kā enerģiju taupošu risinājumu plānots izmantot videi draudzīgu apgaismojumu.

Investīciju 3.1.1.3.i. “Investīcijas uzņēmējdarbības publiskajā infrastruktūrā industriālo parku un teritoriju attīstīšanai reģionos” ietvaros plānota industriālo parku un teritoriju attīstība reģionos, t.sk. industriālo pieslēgumu ierīkošana un to saistītās jaudas palielināšana (t.sk. siltumapgāde, ūdens un kanalizācija, elektroenerģija,), pievedceļu atjaunošana vai ierīkošana pie industriālajām teritorijām, kā arī komercdarbības mērķiem paredzēto ēku un to saistītās infrastruktūras attīstīšana. Plānota ne tikai tādu industriālo parku izveidošana, kas ietver jaunas infrastruktūras veidošanu, kas potenciāli varētu radīt SEG emisiju pieaugumu, bet arī tiks attīstītas esošās industriālās teritorijas, kas šobrīd rada vides piesārņojumu un notiek šo teritoriju degradācija. Savukārt pēc investīciju veikšanas, turpmāka vides degradācija tiks novērsta. Vienlaikus industriālajos parkos un teritorijās tiek plānots atbalstīt teritorijas labiekārtošanas darbus, piemēram, koku stādīšanu, apzaļumošanu, AER risinājumus, kā arī plānots atbalstīt viedo risinājumu ieviešanu apgaismojuma izveidē, kā arī vērtēt citu jaunu un progresīvu risinājumu ieviešanu ēku būvniecībā. Tajā pašā laikā industriālajos parkos varētu būt iespēja attīstīt tieši uzņēmumus, kam būtu potenciāls veidot jaunas zaļās darba vietas, produktus un tehnoloģijas, kas varētu veicināt Latvijas virzību uz klimatneitralitāti, tādā veidā sabalansējot potenciāli radītās palielinātās SEG emisijas.

Investīciju 3.1.1.4.i. “Aizdevumu fonda izveide zemu izmaksu īres māju būvniecībai” atbalsts tiks sniegts zemu izmaksu īres māju attīstībai, kas tiks būvētas kā gandrīz nulles enerģijas ēkas, paredzot, ka samazināsies enerģijas apjoma izmantošana un tādējādi būs mazākas SEG emisijas.

Investīciju 3.1.1.5.i “Izglītības iestāžu infrastruktūras pilnveide un aprīkošana” tiks sniegts atbalsts uzlabojumi izglītības iestāžu ēku fiziskajā vidē higiēnas prasībām atbilstošu mācību telpu izveidei (t.sk. būvdarbi, kas var skart inženiertīklu – ventilācijas vai apkures sistēmas – atjaunošanu, kur nepieciešams), kas varētu ietekmēt piesārņojošo vielu emisijas gaisā, ūdenī vai zemē.

Investīcijas 3.1.1.6.i. "Pašvaldību funkciju īstenošanai un pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo bezizmešu transportlīdzekļu iegāde" īstenošanai ir plānota pozitīva klimata ietekme, ņemot vērā plānotos atbalsta pasākumus, kas ir saistīti ar bezizmešu transportlīdzekļu iegādi (galvenokārt autobusi pašvaldībām skolēnu pārvadājumu vajadzībām).

Investīcijas 3.1.2.1.i. “Publisko pakalpojumu un nodarbinātības pieejamības veicināšanas pasākumi cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem” sekmēs cilvēku ar invaliditāti vienlīdzīgas iespējas un sociālo iekļaušanu, Pasākuma ietvaros tiek plānoti būvniecības darbi, kas ir saistīti ar būvētās vides pieejamības nodrošināšanu, tostarp īstenoti vizuālās informācijas uzlabojumi, evakuācijas sistēmu pielāgošana un nodrošināšana cilvēkiem ar invaliditāti, ierīkotas

uzbrauktuves, pandusi, pacēlāji, uzstādītas viegli atveramas vai automātiskas durvis u.c. darbības.

Investīciju 3.1.2.3.i. "Ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojuma noturība un nepārtrauktība: jaunu ģimeniskai videi pietuvinātu aprūpes pakalpojumu sniedzēju attīstība pensijas vecuma personām" pasākumi ietvers esošo ilgstošas aprūpes institūciju pielāgošanu epidemioloģiskā apdraudējuma situācijai (izolācijas (pašizolācijas) telpu izveide un aprīkošana, digitālo risinājumu ieviešana, aprīkojums klientu, darbinieku un apmeklētāju inficēšanās riska novēršanai), kā arī jaunu ģimeniskai videi pietuvinātu aprūpes institūciju izveidi (jaunu ēku būvniecība un aprīkošana, digitālo risinājumu ieviešana) un esošo transformācija par multifunkcionāliem sociālo pakalpojumu sniedzējiem, nodrošinot pakalpojuma sniegšanu drošā vidē.

Investīciju 3.1.2.4.i. "Sociālās integrācijas kompetenču attīstības centra izveide cilvēku ar funkcionāliem traucējumiem drošumspējas veicināšanai" ietvaros tiks uzlabota ēku, kurās tiek sniegti pakalpojumi, energoefektivitāte, tādējādi samazinot ikgadējo primārās enerģijas patēriņu un sniedzot enerģijas ietaupījumu un SEG emisiju samazinājumu.

4.1.1.2.i "Atbalsts universitātes un reģionālo slimnīcu veselības aprūpes infrastruktūras stiprināšanai, lai nodrošinātu visaptverošu ilgtspējīgu integrētu veselības pakalpojumu, mazinātu infekciju slimību izplatību, epidemioloģisko prasību nodrošināšanā" ietvaros tiks veiktas investīcijas ārstniecības iestāžu infrastruktūras uzlabošanā. Plānots, ka ēkas un iekārtas tiks uzlabotas (vai daļa iekārtu aizstātas ar jaunām), tad daļā gadījumu iespējama arī pozitīva ietekme uz klimata pārmaiņām, tai skaitā teritorijas labiekārtošanas darbu atbalsts, piemēram, koku stādīšanu, apzaļumošana, tādējādi veicinot CO₂ piesaisti.

Investīciju 4.1.1.3.i. "Investīcijas sekundāro ambulatoro pakalpojumu sniedzēju (I – III līmeņa stacionārās iestādes, poliklīnikas, ambulances, poliklīnikas) infrastruktūrā" paredzēts atbalsts 48 minētajām iestādēm infrastruktūras attīstības vajadzību nodrošināšanai, atbalstot atjaunošanas, pārbūves būvdarbus un iekārtu un aprīkojuma iegādi.

6.1.2.4.i. "Infrastruktūras izveide kontroles dienestu funkciju īstenošanai Kundziņsalā" ietvaros tiks uzlabota infrastruktūra satiksmes pārvada tuvumā, novērsīs problemātisko punktu radītos transporta kustības ierobežojumus Rīgas pilsētā un ļaus samazināt auto un dzelzceļa kravu apkalpošanas laiku Rīgas ostā, attīstīt multimodālus transporta koridorus, kā arī ievērojami mazināt ar ostu saistītā transporta radītos sastrēgumus Rīgas pilsētā, gaisa un trokšņu piesārņojumu, un SEG emisijas daudzumu Kopumā Plāna īstenošanai kopumā būs pozitīva ietekme uz stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma laikā identificētajiem vides aspektiem un specifisko atbalsta mērķu plānoto atbalstāmo darbību ieviešana sekmēs starptautisko un nacionālo vides aizsardzības mērķu sasniegšanu.

ZIŅAS PAR PASĀKUMIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA VEIKŠANAI, NORĀDOT MONITORINGA ZIŅOJUMA IESNIEGŠANAS TERMIŅUS

Lai konstatētu Plāna īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, Finanšu ministrijai vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027.gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.

Plāna monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu, kā arī raksturo sociāli ekonomiskos rādītājus, kuri ietekmē vides stāvokli un nosaka antropogēno slodzi uz vidi. Tā sagatavošanā tiks izmantots Vides pārraudzības valsts biroja informatīvais materiāls par plānošanas dokumentu realizācijas ietekmes novērtējumu (monitoringu)¹⁴.

Monitoringa ziņojums par plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātiem ir jā sagatavo un jāiesniedz Vides pārraudzības valsts biroja atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā.

¹⁴ <https://www.vpvb.gov.lv/lv/monitorings>

Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu, kā arī raksturo sociāli ekonomiskos rādītājus, kuri ietekmē vides stāvokli un nosaka antropogēno slodzi uz vidi.

Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitoringa ir sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisijas, populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei. Vides nacionālā monitoringa kontrole paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu mūsu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa. Plāna monitoringa pasākumi vides kvalitātei veicami saskaņā ar valsts monitoringa pasākumiem.

Plāna īstenošanas monitoringam ir izmantojama valsts vides monitoringa informācija, novērtējumi par vides stāvokli valstī (Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs), kā arī valsts statistikas dati (Centrālā statistikas pārvalde, *Eurostat*), inventarizāciju, dažādu pētījumu rezultāti un cita pieejamo informāciju (Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, citi avoti, piemēram, zinātniski pētnieciskās iestādes).

Monitoringa ziņojumā par plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātiem, kas jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā, ir izmantojami jau plānā ietvertie rādītāji un Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam iekļautie indikatori. Galvenie no tiem: kopējās SEG emisijas, CO₂ piesaiste, gaisa piesārņojuma % samazinājums: NO_x, PM_{2,5}, NH₃, no AER saražotās enerģijas īpatsvars transportā, zemas emisijas transportlīdzekļu īpatsvars visu transportlīdzekļu skaitā, no AER saražotās enerģijas īpatsvars kopējā enerģijas galapatēriņā, mājokļu, t.sk. dzīvokļu īpašumu, skaits, kur uzlabota energoefektivitāte, kā arī citi.